

Isključenje člana iz društva s ograničenom odgovornošću

Jurić, Dionis

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2023, 44, 269 - 290**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.30925/zpfsr.44.1.12>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:118:676524>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-19**

PRAVRI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

ISKLUČENJE ČLANA IZ DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

Prof. dr. sc. Dionis Jurić*

UDK 347.724(497.5)

<https://doi.org/10.30925/zpfsr.44.1.12>

Ur.: 5. prosinca 2022.

Pr.: 21. prosinca 2022.

Stručni rad

Sažetak

Isključenje člana iz društva s ograničenom odgovornošću primjenjuje se u odnosu na određenoga člana društva koji svojim osobnim svojstvima ili ponašanjem ugrožava postizanje cilja društva te služi zaštiti društva i ostalih njegovih članova. Njegova primjena počiva na pravnoj naravi društva s ograničenom odgovornošću koje spada u društva kapitala, ali ima i brojne personalne elemente poput društava osoba. Temelji se i na obvezi lojalnoga postupanja člana prema društvu i ostalim članovima društva. U slučaju povrede te obveze moguće je isključiti člana iz društva kao krajnju mjeru. Postupak isključenja može pokrenuti društvo ili ostali članovi društva, a može se urediti društvenim ugovorom ili ga pokrenuti tužbom pred nadležnim trgovačkim sudom. Isključenje se može tražiti samo ako postoji objektivni razlog određen društvenim ugovorom ili važan razlog. To je ponašanje člana društva koje onemogućuje ili znatno otežava postizanje cilja društva, pa se zbog toga njegov ostanak u društvu čini za društvo nepodnošljivim. Isključenom članu pripada pravo na otpremninu za njegov poslovni udjel, a isključenje djeluje tek nakon njezine isplate. O pravnoj sudbini poslovnog udjela isključenog člana odlučuje društvo.

Ključne riječi: *isključenje člana iz društva s ograničenom odgovornošću; postupak; važan razlog za isključenje; otpremnina; pravna sudbina poslovnog udjela isključenog člana.*

1. UVOD

Društvo s ograničenom odgovornošću pripada društvima kapitala, ali obuhvaća i brojne personalne elemente koji obilježavaju društva osoba. To se očituje u utjecaju članova društva na njegovo vođenje (ovlast davanja obvezujućih uputa upravi društva), široke mogućnosti uvođenja ograničenja raspolaganja poslovnim udjelom, davanja posebnih prava pojedinim članovima u društvu, posebnog uređenja prava

* Dr. sc. Dionis Jurić, redoviti profesor u trajnom zvanju, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet; dionis.juric@uniri.pravri.hr. ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7725-7531>.

glasa članova društva, hijerarhijskom odnosu organa društva i sl. Članovi društva s ograničenom odgovornošću imaju veću autonomiju urediti međusobne odnose u društvu društvenim ugovorom te ga prilagoditi svojim potrebama, vodeći računa o ostvarivanju zajedničkoga cilja zbog kojeg se osniva društvo. Društvo ima u pravilu manji broj članova čije međusobne odnose obilježava uska povezanost te uzajamno povjerenje.¹

Osobito je važna obveza lojalnoga postupanja člana prema društvu i ostalim članovima društva. Svaki član mora pridonositi ostvarivanju zajedničkoga cilja zbog kojega je osnovano društvo s ograničenom odgovornošću, koje je pravna osoba odvojena od svojih članova u pravnim odnosima s trećim osobama, a na čije djelovanje utječu članovi društva te time mogu utjecati i na interese trećih osoba. Time se štiti opstojnost i interesi društva te interesi njegovih vjerovnika. U sklopu te obveze članu se društva zabranjuje nanositi štetu društvu i ostalim članovima društva, ograničava se ostvarivanje njegovih prava u društvu, zahtijeva se primjereno korištenje prava glasa, zabranjuje se zloupotreba većinskoga položaja u društvu prema manjini te se traži primjereno postupanje pri ograničenjima raspolaganja poslovnim udjelom.² Ovisno o vrsti povrede te obveze moguće je pobijati odluku organa društva,³ isključiti člana iz društva ili mu oduzeti neko posebno pravo te zahtijevati naknadu štete, koja je nastala društvu ili ostalim članovima, ako je riječ o skrivljenom postupanju.⁴

U većini pravnih poredaka pravna teorija i sudska praksa dopušta primjenu pravnog instituta isključenja člana iz društva s ograničenom odgovornošću. Hrvatsko i slovensko pravo izričito uređuju taj pravni institut, pri čemu im je bila uzor njemačka pravna teorija i sudska praksa.⁵ Temeljna je odlika isključenja da prijedlog

- 1 Jakša Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga: društva kapitala, Svezak II.: društvo s ograničenom odgovornošću, društvo za uzajamno osiguranje, kreditna unija* (Zagreb: Organizator, 2010.), 3-7. U slovenskom su pravu članovi društva s ograničenom odgovornošću vezani zabranom konkurencije te ne smiju biti članovi ili direktori drugog trgovačkog društva ili trgovac pojedinac koji obavljaju isti predmet poslovanja kao i društvo (čl. 41. st. 1. Zakona o gospodarskih družbah, Uradni list Republike Slovenije, br. 65/09., 33/11., 91/11., 32/12., 57/12., 44/13., 82/13., 55/15., 15/17., 22/19., 158/20., 18/21. (u daljnjem tekstu: ZGD). Društvenim se ugovorom mogu odrediti uvjeti pod kojima mogu sudjelovati u konkurentskom društvu. Vidi u Šime Ivanjko, Marijan Kocbek i Saša Prelič, *Korporacijsko pravo: pravni položaj gospodarskih subjekta* (Ljubljana: GV Založba, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, 2009.), 869-871. i 914.
- 2 Lojalnost postupanja člana društva se procjenjuje u svakom pojedinom slučaju s obzirom na cilj i unutarnju organizaciju društva. Što je jači personalni element u društvu, to su veća očekivanja od članova u vezi s njihovim međusobnim odnosom i odnosom prema društvu. Vidi u Nina Širola, „Odgovornost članova društva s ograničenom odgovornošću za nedopušten zahvat u imovinu društva“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 61, br. 5 (2011): 1694.
- 3 Podizanje tužbe za pobijanje odluke skupštine ili članova društva, *actio pro socio* ili *actio negatoria*.
- 4 Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 229-233; Širola, *Odgovornost članova društva s ograničenom odgovornošću za nedopušten zahvat u imovinu društva*, 1694-1697.
- 5 U njemačkoj se pravnoj teoriji zagovornici primjene pravnog instituta isključenja člana iz društva s ograničenom odgovornošću pojavljuju krajem tridesetih godina prošloga stoljeća. Prva presuda koja je priznala primjenu toga pravnog instituta donesena je 1953. godine. Vidi

za isključenje podnose članovi društva prema određenom članu društva. Postupak isključenja može se urediti društvenim ugovorom ili ga pokrenuti tužbom pred nadležnim trgovačkim sudom. Isključenje se može tražiti samo ako postoji objektivni razlog predviđen društvenim ugovorom ili važan razlog, a član koji se isključuje iz društva ima pravo na otpremninu za poslovni udjel koji je dotada imao u društvu. Ovaj se postupak primjenjuje u odnosu na određenog člana koji se prisilno udaljuje iz društva, a svrha mu je zaštita društva i ostalih njegovih članova te ostvarivanje cilja društva.⁶ Radi se o krajnjem sredstvu kojim se član može isključiti iz društva ako svojim ponašanjem onemogućuje ili znatno otežava postizanje cilja društva. Kod isključenja se radi o konstitutivnoj ovlasti članova društva kojom se mijenja dotadašnje pravno stanje u društvu te položaj člana koji se isključuje iz društva.⁷

2. ISKLJUČENJE ČLANA IZ DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU NA TEMELJU DRUŠTVENOG UGOVORA

Članovi društva mogu društvenim ugovorom odrediti da društvo može isključiti člana iz društva (čl. 420. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima, u daljnjem tekstu: ZTD).⁸ Uređenjem isključenja člana iz društva društvenim se ugovorom taj postupak može olakšati i prilagoditi potrebama društva.⁹ Pritom se u društvenom ugovoru moraju odrediti uvjeti, postupak te posljedice isključenja člana iz društva.¹⁰ To znači da se u društvenom ugovoru moraju odrediti razlozi za isključenje, postupak koji se

u Hugh T. Scogin Jr., „Withdrawal and Expulsion in Germany: A Comparative Perspective on the Close Corporation Problem“, *Michigan Journal of International Law* 15, no. 1 (1993): 149, 153; Marijan Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 3. knjiga* (Ljubljana: GV Založba, 2007.), 144; Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 157; Zvonimir Slakoper, *Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji* (Zagreb: Organizator, 2009.), 40-41. U austrijskom je pravu dopušteno isključenje člana iz društva zbog važnog razloga samo ako je to predviđeno društvenim ugovorom. Vidi u Lukas Fantur, *Ausschluss von Gesellschaftern aus der GmbH – Kündigung eines Syndikatsvertrages*, pristup 27. prosinca 2022., <http://www.gmbhrecht.at/gmbh/ausschluss-gesellschafterkuendigung-syndikatsvertrag/>.

- 6 Isključenje člana zbog kašnjenja s uplatom uloga za poslovni udjel (kaduciranje) ima svrhu osigurati uplatu uloga za poslovni udjel isključenog člana. O provedbi toga postupka slobodno odlučuje uprava društva ili neki drugi organ društva koji je određen društvenim ugovorom. Kod povlačenja poslovnog udjela riječ je o mjeri koja se poduzima u odnosu na određeni poslovni udjel te se taj postupak mora predvidjeti društvenim ugovorom. Za povlačenje poslovnog udjela traži se odluka skupštine ili članova društva donesena izvan skupštine.
- 7 Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 145.
- 8 Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 125/11., 152/11., 111/12., 68/13., 110/15., 40/19., 34/22.
- 9 Npr. odrediti običnu većinu za donošenje odluke skupštine društva o isključenju, razloge za isključenje, nastupanje pravnih učinaka isključenja donošenjem valjane odluke o isključenju, isplatu otpremnine u obrocima i sl.
- 10 Isto i čl. 501. st. 1. slovenskoga ZGD-a. Ništetna je odluka nadzornog odbora društva s ograničenom odgovornošću kojom je član isključen iz društva, jer društvenim ugovorom nije propisan postupak za isključenje niti posljedice isključenja člana društva (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-1099/03 od 3. lipnja 2003.).

provodi kako bi se isključio član (predlaganje odluke, tko odlučuje o isključenju i kako) te pravne posljedice isključenja (vrijeme kada se smatra da je član isključen iz društva, što se događa s njegovim poslovnim udjelom i pravo na naknadu za njega, kako se ta naknada određuje i kada se te kako plaća).¹¹ Ako se društvenim ugovorom samo odredi mogućnost isključenja člana, ali se ne urede druga pitanja, društvo mora putem svoje uprave podnijeti konstitutivnu tužbu za isključenje člana iz društva.¹²

Isključenje člana na temelju društvenog ugovora može se urediti pri osnivanju društva ili naknadnom izmjenom društvenog ugovora. Odluka o izmjeni društvenog ugovora, kojom se uređuje isključenje člana iz društva, mora se donijeti jednoglasno. Pritom pravo glasa ima i onaj član zbog kojega dolazi do izmjene društvenog ugovora. Isto vrijedi i ako se dodaju novi razlozi za isključenje (čl. 455. st. 1. i 3. ZTD).¹³

Društvenim se ugovorom trebaju odrediti razlozi za isključenje člana iz društva. To moraju biti, tzv. objektivni razlozi, a odredba, kojom se određuje da članovi društva diskrecijski odlučuju o isključenju člana iz društva, će biti nevaljana.¹⁴ To mogu biti i važni razlozi koji su temelj za sudsko isključenje člana iz društva. Pritom se ne mora podnositi tužba za isključenje člana iz društva,¹⁵ ako drukčije nije određeno društvenim ugovorom. Kod određivanja razloga za isključenje valja voditi računa da oni ne smiju biti nepravični ili pretjerano strogi za člana. Pritom se mora voditi računa o poštovanju načela jednakoga položaja članova u društvu te dobrim poslovnim običajima. Razlozi se mogu odnositi na osobna svojstva člana i njegove osobne odnose ili njegovo postupanje.¹⁶ Oni moraju posredno ili neposredno utjecati

11 Slakoper smatra da se društvenim ugovorom moraju odrediti razlozi za isključenje te postupak, a da su pravne posljedice isključenja uređene ZTD-om (pravo na otpremninu za poslovni udjel). Ipak, valjalo bi urediti pitanje pravne sudbine poslovnog udjela isključenoga člana, tim više što je povlačenje poslovnog udjela moguće jedino ako je to predviđeno društvenim ugovorom. Vidi u Slakoper, *Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji*, 42-43.

12 Tada neće biti dostatno da skupština donese odluku o isključenju člana iz društva te da mu društvo isplati otpremninu (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-7151/05 od 1. srpnja 2008.).

13 U njemačkom su pravu dva oprečna stajališta o potrebnoj većini glasova za takvu izmjenu ugovora. Prema prvom, ako ta odluka nije donesena jednoglasno, tada se odredba društvenog ugovora o isključenju člana iz društva ne može primjenjivati protiv onih članova društva koji su glasovali protiv izmjene. Prema drugom, ta se odredba uopće neće moći primijeniti. Tada postoji samo mogućnost sudskog isključenja člana iz društva. Vidi u Tobias Mayer, *So können Sie einen GmbH-Gesellschafter ausschließen*, pristup 27. prosinca 2022., <https://www.bms-rechtsanwaelte.de/gmbh-gesellschafter-ausschluss/>, 3.

14 U njemačkoj se praksi objektivnim razlozima za isključenje člana iz društva smatraju zalaganje poslovnog udjela, otvaranje stečaja nad članom društva, nasljeđivanje poslovnog udjela od osobe koja nije predviđena društvenim ugovorom, gubitak određenih objektivnih obilježja člana društva koja se traže društvenim ugovorom (npr. gubitak pripadnosti struci ili nekoj obitelji), životna dob člana društva, odricanje od posloводства ili zaposlenja u društvu, povreda neke dodatne obveze određene društvenim ugovorom (npr. davanje jamstva, obveza rada u društvu) te podnošenje tužbe za prestanak društva. Vidi u Mayer, *So können Sie einen GmbH-Gesellschafter ausschließen*, 2.

15 Bit će dostatna odluka skupštine o isključenju člana iz društva.

16 Npr. trajnija teža bolest, neuredni imovinski odnosi ili financijska neurednost, nedostatak

na društvo, odnosno na odnose u društvu. Pri ocjeni razloga za isključenje treba uzeti u obzir sve okolnosti koje se tiču člana društva. Krivnja nije pretpostavka za njegovo postojanje, ali će ona najčešće biti ako postoji krivnja člana društva. Valja voditi računa i o značaju njegovog položaja u društvu (npr. posebna upravljačka prava u društvu). Tako razlog za isključenje može biti i pasivnost člana u društvu, npr. nesudjelovanje u upravljanju društvom, neodazivanje na skupštinu, ako je za donošenje valjanih odluka propisan kvorum i sl. Razlog za isključenje ne može biti ostvarivanje prava člana u društvu u skladu sa zakonom ili društvenim ugovorom, osim ako ih zloupotrebljava.¹⁷ Društvenim se ugovorom može urediti i način dokazivanja razloga za isključenje. Isključenje člana iz društva mora biti krajnje zaštitno sredstvo koje društvo može primijeniti prema članu. To da se prethodno moraju primijeniti blaže mjere obrane društva.¹⁸ Ako se one ne mogu primijeniti ili član društva ne pristaje na njihovu primjenu, tada nastaje važan razlog za isključenje.¹⁹

Ako je riječ o postupku isključenja člana, društvenim se ugovorom treba odrediti tko može predložiti njegovo pokretanje²⁰ (npr. svaki član, član s određenim brojem glasova, više članova zajedno, društvo)²¹ te tko i na koji način donosi odluku. O tome odlučuje skupština društva, ako društvenim ugovorom nije određeno da o tome odlučuje neki drugi organ (npr. nadzorni odbor, ako ga društvo ima).²² Ako o

povjerenja, gubitak svojstava koja se traže za članstvo u društvu, teške povrede obveza, poduzimanje kažnjivih radnji, štetno istupanje za društvo u javnosti, prešućivanje kažnjavanja prije ulaska u društvo, lažno prikazivanje određenih svojstava, teško remećenje odnosa između članova društva, postupanje protivno obvezi na lojalnost prema društvu i ostalim članovima društva, osobito u odnosu na konkurente i sl. Vidi u Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 159-160.

17 Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 149.

18 Npr. upozorenje, oduzimanje posebnih prava, određivanje da upravljačka prava mora ostvarivati putem određenog zastupnika, povlačenje dijela poslovnih udjela kako bi se spriječilo da se koristi svojim manjinskim pravima tako da bezrazložno sprječava donošenje odluka u skupštini, opoziv člana društva kao člana uprave, prijenos poslovnog udjela na povjerenika ako je trajnije nedostupan, izmjena društvenog ugovora kojim se članu oduzimaju neka upravljačka prava, otkup njegova poslovnog udjela ili omogućavanje istupa iz društva i sl. Isključenje člana iz društva je krajnje sredstvo i u slovenskom pravu (Vrhovno sodišče Republike Slovenije, III Ips 10/12 od 25. ožujka 2012.).

19 Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 159.

20 Prijedlog treba obuhvaćati osobne podatke predlagatelja i člana društva čije se isključenje predlaže, razloge za njegovo isključenje i dokaze te zahtjev za isključenje. Podnosi se upravi društva, koja ga dostavlja pogođenom članu društva na odgovor. Uprava potom saziva skupštinu i ostalim članovima društva dostavlja prijedlog za isključenje te odgovor člana čije se isključenje predlaže.

21 Podnositelj prijedloga mora biti imatelj poslovnog udjela na dan predaje prijedloga za isključenje. To može učiniti i društvo na temelju vlastitih poslovnih udjela, a prijedlog podnosi uprava kao zakonski zastupnik. Društvo neće imati pravo glasa na skupštini pri odlučivanju o isključenju jer prava iz vlastitih poslovnih udjela miruju. Vidi u Anže Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo, diplomsko delo* (Ljubljana: Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, 2020.), 15.

22 O isključenju ne mogu odlučivati samo pojedini članovi društva. U slovenskom pravu o isključenju ne može odlučivati nadzorni odbor društva (Vrhovno sodišče Republike Slovenije, II Ips 541/99 od 9. ožujka 2000.).

tome odlučuje neki drugi organ, valja propisati i većinu kojom se donosi odluka o isključenju člana.²³ Društvenim se ugovorom može odrediti i većina kojom odluku donosi skupština društva.²⁴ Ako nije određena druga većina, odluka se donosi većinom od tri četvrtine danih glasova.²⁵ Pravo glasa nema član društva o čijem se isključenju odlučuje na skupštini društva u skladu s čl. 445. st. 5. ZTD-a (isključenje prava glasa u vlastitoj stvari), ali mu se mora omogućiti raspravljanje na skupštini.²⁶ U slovenskom pravu u skladu s čl. 501. st. 1. ZGD-a pravo glasa na skupštini ima i član društva o čijem se isključenju odlučuje. Time se sprječava da manjinski članovi isključe većinskog, čime se u uzima obzir i kapitalna moć članova društva.²⁷ Isključenje člana potvrđuje se ili se prijedlog odbija odlukom skupštine. Pritom odluka mora biti obrazložena i uručena predlagatelju te pogođenom članu.²⁸ Isključenom članu treba priznati pravo na sudsku zaštitu te on može podići tužbu za pobijanje odluke skupštine o isključenju i isticati njezinu ništetnost,²⁹ odnosno osporavati razlog za isključenje. Ako isključeni član uspješno pobije odluku skupštine, ostaje član društva.

23 Ako to nije uređeno, taj organ donosi odluku onako kako je to propisano zakonom.

24 Može se odrediti i obična većina za donošenje odluke o isključenju člana iz društva, čime se olakšava postupak. Vidi u André Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, pristup 27. prosinca 2022., <https://maturana-nunez.de/zum-ausschluss-eines-gesellschafters-aus-der-gmbh/>, 2.

25 Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 161. U slovenskom se pravu ta kvalificirana većina za donošenje odluke o isključenju člana iz društva opravdava time što je i za odluku članova o prestanku društva potrebna većina od tri četvrtine danih glasova svih članova društva. Pritom pravo glasa ima i član o čijem se isključenju odlučuje. Društvenim se ugovorom za to može odrediti i veća većina, pa tako i jednoglasna odluka članova. Vidi u Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 13.

26 Članu se mora omogućiti pisani odgovor na prijedlog i usmena obrana na skupštini te predlaganje i izvođenje dokaza. O tijeku skupštine valja voditi zapisnik. Vidi u Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 15-16. Ako se odlučuje o isključenju više članova, moraju se donijeti odvojene odluke. Ako društvo ima samo dva člana, o isključenju jednoga odlučuje drugi. Ako postoje razlozi za isključenje oba člana, isključenje je moguće samo na temelju odluke suda, koji mora donijeti odluku o prestanku društva ako se to od njega zatraži. Vidi u Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 161.

27 Ako su u društvu samo dva člana s jednakim poslovnim udjelima, tada neće biti moguće isključenje člana na temelju odluke skupštine. Tada je moguće samo isključenje na temelju sudske odluke (Vrhovno sodišče Republike Slovenije, IV Cpg 42/99 od 20. siječnja 2000.). Vidi u Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 146; Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 15.

28 Obrazloženje odluke važno je za eventualni sudski spor. Ako je u odluci skupštine samo sažeto naveden razlog za isključenje propisan društvenim ugovorom, takva odluka nije ništetna (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-4098/09 od 8. prosinca 2009.). Ako je skupština donijela odluku o isključenju člana, uprava podnosi prijedlog za upis isključenja člana iz društva u sudski registar te mu prilaže odluku skupštine. RegistarSKI sud mora ispitati jesu li ispunjeni uvjeti za isključenje člana u skladu s odredbama društvenog ugovora društva (Više sudišče v Ljubljani, IV Cpg 1001/09 od 23. prosinca 2009.).

29 Ako je društvenim ugovorom određeno da odluku o isključenju člana društva donosi skupština, valjanost se te odluke ispituje prema odredbama društvenog ugovora (npr. quorum, pravodobna obaviještenost člana o razlozima isključenja i sl.), ali i prema odredbama ZTD-a (npr. uredno sazivanje skupštine) (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-911/04 od 18. rujna 2007.).

Društvenim se ugovorom trebaju urediti i pravne posljedice isključenja. Isključeni član, u skladu s čl. 421. st. 2. ZTD-a, ima pravo na naknadu tržišne vrijednosti poslovnog udjela kakva je bila u vrijeme isključenja, odnosno na dan donošenja odluke o isključenju.³⁰ Njemačka pravna teorija i sudska praksa zauzimaju stajalište da se iznos otpremnine te način i vrijeme njezine isplate treba odrediti u odluci skupštine o isključenju člana iz društva.³¹ Društvenim se ugovorom može odrediti kako se utvrđuje vrijednost poslovnog udjela te uvjeti isplate otpremnine.³² Za određivanje vrijednosti poslovnog udjela nužno je procijeniti vrijednosti poduzeća koje društvo ima, uzimajući u obzir i procijenjeno buduće poslovanje društva (engl. *due diligence*).³³ Pri isplati otpremnine valja poštovati pravila o održavanju temeljnoga kapitala društva.³⁴ Prije pokretanja postupka isključenja člana iz društva treba ocijeniti hoće li društvo imati podobnih sredstava za isplatu otpremnine.³⁵ Član društva koji je u društvo unio ulog u stvarima i/ili u pravima može tražiti povrat onoga što je uložio, ali tek nakon protoka tri mjeseca od isključenja iz društva.³⁶ Ako

30 Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-599/03-3 od 4. svibnja 2006.

31 To omogućuje članu društva da zna pravne posljedice isključenja i izbjegne pregovore o otpremnini. S druge strane to otvara mogućnost vođenja sudskoga spora s društvom koji može odgoditi nastupanje pravnih učinaka odluke o isključenju. U slovenskom se pravu zauzima stajalište da su odluka o isključenju člana i određivanje otpremnine dva odvojena pitanja koja se rješavaju u samostalnim postupcima. Vidi u Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 16-17.

32 Računovodstvene metode za procjenu vrijednosti poduzeća te formule za izračunavanje otpremnine, način i vrijeme isplate otpremnine i sl. Moguće je urediti i kako će se rješavati mogući sporovi u vezi s određivanjem i isplatom otpremnine. Vidi u Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 154.

33 Za procjenu vrijednosti poslovnog udjela i određenje iznosa otpremnine treba uzeti u obzir sljedeća mjerila: a) dotadašnja profitabilnost poslovnog udjela, odnosno dividenda koju je član dobivao u jednoj ili više zadnjih poslovnih godina, b) predviđena buduća profitabilnost poslovnog udjela, osobito u slučajevima kada su se članovi društva odrekli dividende radi novih investicija ili sanacije društva, c) predviđena buduća profitabilnost zbog promijenjenog položaja na tržištu (veća potražnja, uklanjanje konkurenta i sl.), d) financijska stabilnost društva (obveze i tražbine društva, likvidna sredstva, bonitet poduzeća na tržištu), e) važnost poslovnog udjela u društvu (veličina udjela, mogućnost da udjel steknu drugi članovi, promjena članske strukture i njezin utjecaj na odlučivanje u društvu), f) je li dotadašnji član zbog svojih poslovnih veza doprinio uspjehu društva na tržištu, g) koja su prava i obveze povezane s poslovnim udjelima, a osobito s udjelom dotadašnjeg člana; h) je li određena obveza društva obavljati usluge za svoje članove, i) utječe li isključenje na veće jedinstvo pri upravljanju, ako se dotadašnji član suprotstavljao poslovnoj politici većine. Vidi u Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 153.

34 Otpremnina se plaća iz neto imovine društva čija vrijednost premašuje iznos temeljnog kapitala. Društvo može koristiti sredstva iz rezervi predviđenih društvenim ugovorom i ostalih rezervi za isplatu otpremnine, ako se one mogu koristiti u tu svrhu i ako ih ima.

35 Isključenje se člana iz društva može provesti i ako društvo nema podobnih sredstava za isplatu otpremnine, ako je treća osoba ili drugi član društva već u trenutku donošenja odluke skupštine o isključenju, obvezujuće izjavila da je spremna steći poslovni udjel od pogođenog člana i platiti kupoprodajnu cijenu kao otpremninu isključenom članu. Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 8.

36 Pravo na povrat uloga u stvarima ili pravima nije zasebno pravo isključenoga člana uz pravo na otpremninu za njegov poslovni udjel. Vidi u Slakoper, *Društvo s ograničenom odgovornošću u*

društvo prema članu ima zahtjev za naknadu štete ili neku drugu tražbinu, otpremnina će mu se isplatiti tek kada nadoknadi štetu ili ispuni neku drugu obvezu prema društvu. Članu prestaje članstvo u društvu nakon isplate otpremnine.³⁷ Društvenim bi se ugovorom isključenje člana iz društva moglo urediti kao povlačenje njegova poslovnog udjela. Time se učinci isključenja prenose posebno na vrijeme donošenja odluke skupštine o povlačenju poslovnog udjela, a isplata otpremnine se isključenom članu obavlja naknadno.³⁸ Ako mu otpremnina ne bude plaćena, odluka skupštine je ništetna. Društvenim se ugovorom treba urediti i pravna sudbina poslovnog udjela isključenog člana. Taj poslovni udjel pripada društvu, a ono ga može povući ili prodati članu društva ili nekoj trećoj osobi. Društvo taj udjel drži kao povjerenik za onoga tko će ga steći kupnjom. Ulog za poslovni udjel isključenoga člana mora biti uplaćen u cijelosti.³⁹ Odluku o njegovu povlačenju ili prodaji donosi skupština, ako društvenim ugovorom nije određeno drukčije.⁴⁰ U slovenskom se pravu u čl. 502. st. 1. ZGD-a određuje da poslovni udjel isključenoga člana prestaje po sili zakona. Pritom ostali članovi društva moraju u roku od tri mjeseca po isključenju člana donijeti odluku o načinu sanacije temeljnog kapitala društva (smanjenje ili povećanje temeljnog kapitala društva).

3. ISKLJUČENJE ČLANA IZ DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU NA TEMELJU ODLUKE SUDA

Do isključenja člana iz društva s ograničenom odgovornošću na temelju odluke suda može doći ako društvenim ugovorom nije uređen postupak isključenja ili ako skupština društva odbije prijedlog za isključenje člana iz društva s ograničenom odgovornošću.⁴¹ Tužbu za isključenje člana može podići društvo putem uprave ili svi ostali članovi društva zajedno (lat. *actio pro socio*) kod trgovačkoga suda na čijem je području sjedište društva (čl. 420. st. 3. ZTD).⁴² Društvo i članovi društva ne mogu

sudskoj praksi i pravnoj teoriji, 45. i 400.

37 Isplata se otpremnine obavlja na temelju valjane odluke o isključenju, a nakon toga se može obaviti odgovarajući upis u knjigu poslovnih udjela društva te podnijeti prijava za upis isključenja člana u sudski registar (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-871/03-3 od 17. studenog 2005., Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revt-161/03-2 od 20. srpnja 2005.). U slovenskom pravu članstvo člana u društvu prestaje danom donošenja odluke skupštine društva o isključenju.

38 To dopušta njemačka sudska praksa (Bundesgerichtshof, II ZR 326/01, NJW-RR 2003, 1265 od 30. lipnja 2003.). Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 2.

39 Ako društvo na temelju isključenja člana stekne poslovni udjel za koji ulog nije u cijelosti uplaćen, bit će riječ o zabranjenom stjecanju vlastitih poslovnih udjela. Vidi u Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 310-311.

40 Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 163-165.

41 Izglednost da skupština društva odbije prijedlog za isključenje člana u hrvatskom je pravu smanjena, jer je isključeno pravo glasa člana društva o čijem se isključenju odlučuje (npr. većinski član u društvu).

42 U njemačkoj pravnoj teoriji i sudskoj praksi tužbu za isključenje podiže uprava društva uz prethodnu odluku svih ostalih članova društva o pokretanju sudskog isključenja određenog

se unaprijed, pa ni društvenim ugovorom, odreći svoga prava na podizanje tužbe za isključenje člana iz društva (čl. 420. st. 4. ZTD).⁴³ Prije pokretanja postupka sudskog isključenja člana iz društva treba ocijeniti mogućnost uspješnog okončanja parnice, budući da pogođeni član ostaje u društvu tijekom trajanja postupka, a što može dovesti do daljnjega pogoršanja odnosa s ostalim članovima te ugroziti opstanak društva.⁴⁴ Tužbu za isključenje člana iz društva ne može podići samo jedan član društva.⁴⁵ Ako netko od ostalih članova društva ne želi sudjelovati u podizanju tužbe, članovi društva mogu protiv njega podići tužbu i zahtijevati od suda da mu naloži da sudjeluje u podizanju tužbe za isključenje člana iz društva.⁴⁶ Krajnje bi sredstvo bilo da ostali članovi društva podnesu tužbu za isključenje i protiv člana koji odbija sudjelovati u podizanju tužbe. Naime taj član time postupa protivno obvezi na lojalno postupanje prema društvu i njegovim ostalim članovima, ako postoji važan razlog za isključenje nekog člana iz društva.⁴⁷ Podizanje tužbe za isključenje od svih ostalih članova zajedno pokazuje da tuženik otežava ili onemogućuje postizanje cilja društva te je njegov ostanak u društvu nepodnošljiv. S druge strane, uklanjaju se pojedinačni interesi članova društva koji se ne mogu poistovjetiti s interesima društva i eventualna zlopotreba tužbe za isključenje člana iz društva.⁴⁸

Ako su u društvu samo dva člana, tada jedan ustaje s tužbom protiv drugoga. Ako tuženi član podigne protutužbu protiv člana tužitelja, sud donosi jednu odluku. Utvrdi li sud da su ispunjeni uvjeti za isključenje oba člana iz društva, donosi presudu o njihovu isključenju te nastaje razlog za prestanak društva, jer ono ne može postojati bez članova. Sud ne može donijeti presudu kojom se određuje prestanak društva, ako takav zahtjev nije postavljen (čl. 468. st. 2. ZTD).⁴⁹

U slovenskom pravu tužbu za isključenje člana iz društva može podići svaki

člana. Tu odluku oni moraju donijeti većinom od tri četvrtine danih glasova. Članovi društva mogu imenovati i posebnoga zastupnika društva u sudskom postupku umjesto uprave radi sprječavanja sukoba interesa. Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 2; Mayer, *So können Sie einen GmbH-Gesellschafter ausschließen*, 2. U hrvatskom pravu nije izričito predviđena ta prethodna odluka ostalih članova društva o pokretanju sudskog isključenja člana iz društva ako tužbu podnosi uprava društva, iako bi to bilo korisno i dopušteno. To osobito s obzirom na mogući sukob interesa (pogođeni član je i član uprave ili imenuje članove uprave) te zahtjev da tužbu za isključenje moraju podnijeti svi ostali članovi.

43 Time se manjinski članovi štite od većinskoga člana u društvu.

44 Treba ispitati je li važan razlog za isključenje utemeljen na dopuštenim dokazima i jesu li oni dostatni za njegovo dokazivanje te likvidnost društva za isplatu predložene otpremnine. Tužitelj može od suda tražiti i određivanje privremenih mjera prema pogođenom članu tijekom sudskoga postupka. Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 6-7.

45 Iznimka će biti ako društvo ima samo dva člana, pa jedan podnosi tužbu protiv drugog.

46 To se može učiniti i istom tužbom tako da se istodobno tuži član da je dužan ustati s tužbom za isključenje i član koji se isključuje.

47 Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 162-163.

48 Slakoper, *Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji*, 416.

49 Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 163; Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 20; Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 149.

član društva (čl. 501. st. 3. ZGD). Pritom nije bitno koliki mu je poslovni udjel u društvu i je li za njega uplatio ulog u cijelosti. Riječ je o pravu koje može ostvarivati svaki član društva pojedinačno ili zajedno s ostalim članovima.⁵⁰ Društvo na temelju vlastitih poslovnih udjela ne može samostalno podići tužbu, jer mu miruju prava iz tih udjela.⁵¹ Član se društva ne može unaprijed odreći toga prava (čl. 501. st. 4. ZGD).⁵²

Tužba se podiže protiv člana društva čije se isključenje zahtijeva te se u njoj mora navesti iznos otpremnine i primjereni rok za njezino plaćanje.⁵³ Presuda kojom se usvaja tužbeni zahtjev mora izreći isključenje člana iz društva te odrediti iznos otpremnine koju treba platiti društvo i rok njezine isplate. Pri određivanju toga roka sud uzima u obzir stanje društva i njegove poslovne potrebe (čl. 420. st. 3. ZTD). Isključenje člana iz društva izriče se pod odgovornim uvjetom isplate otpremnine.⁵⁴

3.1. Važan razlog za sudsko isključenje člana iz društva

Do isključenja člana iz društva s ograničenom odgovornošću na temelju odluke suda može doći samo ako postoji važan razlog.⁵⁵ Važan razlog za isključenje člana iz

50 U slovenskom pravu kod isključenja člana iz društva na temelju društvenog ugovora na skupštini društva koja odlučuje o tomu pravo glasa ima i pogođeni član društva. Ako on ima većinski poslovni udjel u društvu, može spriječiti donošenje odluke o svom isključenju iz društva. Stoga se svakom manjinskom članu društva daje mogućnost naknadno isključiti većinskog člana iz društva na temelju odluke suda, ako postoje važni razlozi za isključenje. Pritom mora dokazati da je u skladu s društvenim ugovorom predložio isključenje, ali je prijedlog bio odbijen ili skupština nije postupila po njemu u razumnom roku. Sudsko isključenje korektiv je isključenja na temelju društvenog ugovora te je sredstvo zaštite manjinskih članova društva.

51 Uprava u ime društva može podnijeti tužbu za isključenje, ali samo na temelju prethodne odluke skupštine društva. Vidi u Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 17.

52 Tužbom se može tražiti isključenje većega broja članova iz društva, ali tužitelj mora za svakog člana navesti važan razlog, a sud mora posebno odlučiti o isključenju svakoga od njih. Vidi u Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 149.

53 U tužbi se moraju navesti osobni podatci o članu društva i podatci o njegovu poslovnom udjelu, razlozi za isključenje te iznos otpremnine i rok za njezinu isplatu. Ako je društvu ponašanjem člana pričinjena šteta, mora se navesti u čemu se ona sastoji i njezina visina. Tužbi treba priložiti dokaze o razlozima za isključenje, dokaz o načinu izračuna iznosa otpremnine te dokaz da će društvo imati podobnih sredstava za isplatu otpremnine ili obvezujuću izjavu treće osobe ili člana društva o spremnosti za stjecanje poslovnog udjela i plaćanje kupoprodajne cijene kao otpremnine isključenom članu. Tužbenim se zahtjevom od suda traži utvrditi isključenje člana iz društva i prijenos poslovnog udjela na društvo te naložiti društvu isplatu iznosa otpremnine u primjerenom roku.

54 Pravni učinci sudskog isključenja nastaju nakon isplate otpremnine. Vidi u Slakoper, *Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji*, 416-417. U slovenskom pravu pravni učinci sudskog isključenja nastupaju danom pravomoćnosti presude, a do tada bi i pogođeni član društva mogao podići protutužbu za isključenje drugoga člana iz društva. Svojestvo člana društva kao uvjet za podizanje tužbe mora biti ispunjen samo pri podizanju tužbe (Više sodišče Ljubljana, I Cpg 963/05 od 1. veljače 2007., Više sodišče Ljubljana, Cpg 99/12 od 16. svibnja 2012.). Vidi u Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 19-20.

55 U slovenskom se pravu pod važnim razlogom podrazumijeva ponašanje člana društva koje

društva je njegovo ponašanje kojim se onemogućuje⁵⁶ ili znatno otežava postizanje cilja društva pa se zbog toga njegov ostanak u društvu čini za društvo nepodnošljivim (čl. 420. st. 3. ZTD).⁵⁷ Time Zakon daje smjernicu sudu pri utvrđivanju važnoga razloga za isključenje člana iz društva.⁵⁸ Pritom treba uzeti u obzir sve razloge koji se odnose na osobu člana društva te ih ocijeniti kao cjelinu. Mjerodavno je vrijeme za ocjenu postojanja važnog razloga posljednje ročište na sudu u postupku isključenja. To znači da se u obzir mogu uzeti i razlozi koji nastanu nakon podizanja tužbe.⁵⁹ U obzir se mora uzeti i ponašanje ostalih članova društva. Ako se utvrdi skrivljeno ponašanje ostalih članova društva, to se mora uzeti u obzir pri ukupnoj ocjeni postoji li važan razlog te može spriječiti isključenje tuženog člana iz društva.⁶⁰ Važan razlog za sudsko isključenje mogu biti skrivljena i neskrivljena ponašanja člana društva. Pritom će skrivljeno ponašanje uvijek biti važan razlog za sudsko isključenje. Kod neskrivljenog ponašanja valja voditi računa o tome koliko ono utječe na nemogućnost ostvarivanja cilja društva ili otežava njegovo postizanje.⁶¹ U društvu s ograničenom odgovornošću bitno je povjerenje među članovima te svi oni trebaju pridonositi postizanju cilja društva. Taj cilj može biti ugrožen ne samo zbog povreda zakona ili društvenog ugovora, već i zbog nastupanja okolnosti koje se nisu

prouzroči štetu društvu ili ostalim njegovim članovima, ako postupa protivno odlukama skupštine, ako ne sudjeluje u upravljanju društvom te time ometa redovito poslovanje društva ili ostvarivanje prava drugih članova društva te ako inače grubo krši društveni ugovor društva (čl. 501. st. 3. ZGD). Vidi u Košir, *Isključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 18.

- 56 Npr. izvlačenje imovine iz društva tako da ono više nema sredstava za obavljanje djelatnosti, potpuna blokada donošenja odluka u skupštini društva zbog nepomirljivih razlika između članova društva, ukidanje odobrenja za rad društva koje obavlja reguliranu djelatnost zbog ponašanja člana (npr. revizorsko društvo) i gubitak osobnoga svojstva člana društva koje je propisano zakonom kao uvjet za članstvo (npr. odvjetničko društvo).
- 57 To je opće pravilo od kojega se polazi pri ocjenjivanju važnih razloga za isključenje člana iz društva, a koje se razvilo u njemačkoj sudskoj praksi. Krivnja pogođenoga člana važna je za određenje je li nepodnošljiv njegov ostanak u društvu (npr. namjerno postupanje ili gruba nepažnja). Vidi Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 4-5.
- 58 U njemačkoj su sudskoj praksi utvrđeni sljedeći slučajevi kada postoji važan razlog za isključenje člana: a) prijevarno stjecanje članstva u društvu, b) ozbiljne povrede članskih dužnosti, a osobito povrede obveze lojalnosti prema društvu, c) uništenje ili ozbiljno narušavanje odnosa povjerenja među članovima društva, d) kršenje odredbe o zabrani konkurencije e) kaznena djela protiv društva, f) neovlaštene isplate iz imovine društva u korist određenog člana društva, g) ponašanje u javnosti koje je štetno za društvo, h) nemoralno ponašanje prema radnicima društva, i) klevetanje drugog člana društva, j) potajno špijuniranje drugih članova društva, k) smanjenje likvidnosti društva od strane većinskog člana na štetu manjinskih članova društva te l) gubitak osobnih obilježja člana društva koja su određena društvenim ugovorom, a osobito gubitak stručne kvalifikacije. Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 5.
- 59 Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 160.
- 60 Isključenje nije moguće ako su tuženi član i ostali članovi društva jednako krivi i nema dodatnih otegotnih okolnosti u odnosu na tuženoga člana. Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 8.
- 61 Vrhovno sodišče Republike Slovenije, III Ips 10/12 od 25. ožujka 2014.

mogle očekivati i spriječiti.⁶² Važan razlog za sudsko isključenje je ponašanje člana društva koje dostatno ozbiljno narušava povjerenje ostalih članova prema njemu, tako da više nije moguće očekivati dobro sudjelovanje članova društva u objektivno nužnom poslovanju i odlučivanju u društvu.⁶³ Isključenje ne smije biti sredstvo osвете prema članu društva. Zbog toga moguća osobna pogođenost ostalih članova nije bitna, već se ponašanje člana mora prosuđivati objektivnim mjerilima.⁶⁴ Tužbeni je zahtjev za isključenje neovisan o tomu je li tuženik nadoknadio ili će nadoknaditi štetu koja je nastala društvu, ako je razlog za isključenje člana prouzročavanje štete društvu.⁶⁵ Ako je riječ o štetnom postupanju člana uprave koji je istodobno i član društva, to nije osnova za njegovu odgovornost za štetu prema društvu, već može biti i činjenična osnova za njegovu isključenje iz društva.⁶⁶ On mora biti osobito pozoran pri obavljanju dužnosti zastupnika po zakonu društva. Važan razlog za isključenje može biti i postupanje protivno zabrani konkurencije,⁶⁷ prikrivena isplata dobiti⁶⁸

62 Košir, *Isključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 18-19.

63 Vrhovno sodišče Republike Slovenije, III Ips 23/07 od 16. lipnja 2009.

64 Višje sodišče Ljubljana, I Cpg 489/18 od 1. listopada 2019.

65 Košir, *Isključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 19.

66 Vidi u Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revt-169/09-2 od 2. ožujka 2010. To ne mogu pobiti niti tvrdnje pogođenoga člana da je i protivni član pridonio njegovom ponašanju. Uloga i ponašanje drugoga člana društva moraju se ocjenjivati u kontekstu ocjene uvjeta za njegovo isključenje. To ne isključuje utemeljenost zahtjeva za isključenje člana društva koji je istodobno bio i član uprave društva. Pravo na tužbu za isključenje drugoga člana iz društva ima samo član istoga društva (Višje sodišče Ljubljana, Cpg 963/05 od 1. veljače 2007.).

67 Kršenje zabrane konkurencije ishodišno treba smatrati valjanim razlogom za isključenje člana iz društva. No, za isključenje na temelju toga nužno je utvrditi konkuriraju li (izravno ili neizravno) dva društva koja su navodno u konkurentnom odnosu. Samo osnivanje potencijalno konkurentnog društva ne znači i stvarnu konkurenciju (Vrhovno sodišče Republike Slovenije, III Ips 23/07 od 16. lipnja 2009.). Pritom valja upozoriti da su u slovenskom pravu članovi društva s ograničenom odgovornošću i zakonski vezani zabranom konkurencije, ako društvenim ugovorom nije određeno drukčije (čl. 41. st. 1. ZGD). Ako je riječ o članovima uprave društva, oni su uvijek vezani zabranom konkurencije, ali im društvo može dati suglasnost za poduzimanje konkurentnih radnji. Članu uprave koji je istodobno i član društva ta se suglasnost može dati i društvenim ugovorom (čl. 429. ZTD).

68 Višje sodišče Ljubljana, I Cpg 99/12 od 16. svibnja 2012. Pod prikrivenom se isplatom dobiti podrazumijeva nedopušteno plaćanje društva za davanja ili usluge člana društva ili njegovih povezanih društava u iznosu koji premašuje njihovu stvarnu vrijednost, bez obzira na to je li plaćanje dano članu društva (izravna prikrivena isplata dobiti) ili njegovu povezanom društvu ili trećoj osobi po njegovom nalogu (posredna prikrivena isplata dobiti) (čl. 227. st. 3. ZGD). Dobit se najčešće prikriveno isplaćuje tako da se pojedinačna plaćanja članovima društva na razini platitelja (tj. društva) prikazuju kao poslovni rashod: društvo i njegov član sklapaju određeni pravni posao (npr. kupoprodaja, zajam, najam) u kojemu se utvrđuje takav nerazmjer između obveza ugovornih strana (u korist člana društva), da se posebna imovinska korist člana društva kao rezultat neprimjereno visoke naknade ili usluge društva (u zamjenu za protučinidbu člana društva) može opravdati samo njegovim položajem u društvu. Odluke su prikrivene isplate dobiti: a) dovodi do smanjenja ili sprječava povećanje imovine društva, b) dovodi do smanjenja (oporezivog) dohotka društva, odnosno isplata utječe na poreznu osnovicu (dobit) društva te c) razlog za isplatu je članstvo u društvu (korporacijsko-pravni odnos kao causa plaćanja). Tipični su primjeri prikrivene isplate dobiti: a) davanje određenih koristi članu društva ili s njim povezanim osobama uz naknadu nižu od tržišne, uključujući i

ili počinjenje kaznenog djela protiv društva.⁶⁹ Manje uzastopne povrede zakona ili društvenog ugovora nisu važan razlog za isključenje člana iz društva. Svako se njegovo ponašanje mora ocijeniti zasebno i utvrditi je li riječ o važnom razlogu za isključenje.⁷⁰ Važan će razlog za isključenje člana iz društva biti i ako bi zbog postupanja bilo kojega člana društva bilo osnove za podizanje tužbe za prestanak društva (čl. 468. ZTD).⁷¹

Ostvarivanje prava člana društva u skladu sa zakonom ili društvenim ugovorom nije važan razlog za njegovo isključenje iz društva, osim ako ih zloupotrebljava. Ako se ostali članovi društva ne slažu s odlukama određenoga člana ili im njegovo postupanje ide na štetu,⁷² to neće biti važan razlog za njegovo isključenje.⁷³ Nezadovoljni članovi tada mogu istupiti iz društva.⁷⁴

3.2. Pravo isključenoga člana na otpremninu za poslovni udjel

Član koji je isključen iz društva na temelju odluke suda ima pravo na naknadu tržišne vrijednosti njegova poslovnog udjela kakva je bila u trenutku podizanja tužbe (čl. 421. st. 2. ZTD). Za utvrđivanje tržišne vrijednosti poslovnog udjela treba obaviti

povoljniju kamatu, b) plaćanje veće naknade članu društva ili s njim povezanim osobama za dobra ili usluge od vrijednosti dobara, usluga ili učinaka, odnosno koristi koje je član društva ili s njim povezana osoba dala društvu, c) davanje dobara ili usluga članu društva ili s njim povezanim osobama u vrijednosti većoj od vrijednosti dobara, usluga ili učinaka, odnosno koristi koje je član društva ili s njim povezana osoba dala društvu, d) omogućavanje članu društva ili s njim povezanim osobama drugih koristi koje nisu pravno utemeljene. Vidi u Aleš Kopal, *Opređelitev prikritih izplačil dobička in bivstvene predpostavke, FinD-INFO*, pristup 26. listopada 2022., <https://www.findinfo.si/medijsko-sredisce/v-srediscu/8920>; Šime Guzić, „Izuzimanje i skrivene isplate dobitka u poreznom sustavu i računovodstvenoj evidenciji“, *Računovodstvo, revizija i financije*, br. 8 (2007): 106.

69 Više sodišće Koper, Cpg 384/14 od 4. prosinca 2014. i Više sodišće Ljubljana, I Cpg 155/18 od 15. svibnja 2018.

70 Više sodišće Koper, Cpg 27/11 od 13. svibnja 2011. Vidi u Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 19.

71 Tužba za prestanak društva može se podići ako nije razumno očekivati da će član istupiti iz društva, biti iz njega isključen ili prenijeti poslovni udjel na treću osobu. Vidi u Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 160.

72 Npr. većinski je član društva ishodio odluku da se dobit društva unese u rezerve iz dobiti ili da se koristi za investicije, a ne da se podijeli članovima društva u obliku dividende.

73 U skladu s njemačkom sudskom praksom važnim se razlogom za isključenje člana neće smatrati: a) pogrešne poduzetničke odluke člana uprave koji je istodobno i član društva, b) ostvarivanje članskih prava, ako se prava ne ostvaruju isključivo na štetu društva, c) podnošenje kaznene prijave protiv drugoga člana ako je član prethodno uzalud pokušao razjasniti probleme u društvu, pomno ispitao činjenice i nije postupio nepromišljeno niti protivno svojim saznanjima, d) davanje podsudjelovanja (njem. *Unterbeteiligung*) u poslovnom udjelu, ako nema drugih okolnosti koje bi se mogle staviti na teret članu društva, e) ostvarenje tražbina prema društvu na koje član društva ima pravo bez obzira na svoj članski položaj, čak i ako se tražbine ostvaruju sudskim putem. Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 6.

74 Vidi u Košir, *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 20; Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 149.

procjenu vrijednosti poduzeća koje društvo ima, uzimajući u obzir i procijenjeno buduće poslovanje društva (engl. *due diligence*).⁷⁵ Presudom se suda određuje iznos otpremnine koju treba platiti društvo i rok njezine isplate. Pri određivanju toga roka sud uzima se u obzir stanje društva i njegove poslovne potrebe (čl. 420. st. 3. ZTD).⁷⁶ Otpremnina se plaća iz neto imovine društva čija vrijednost premašuje iznos temeljnoga kapitala uvećan za iznos rezervi koje se ne mogu isplatiti članovima društva (rezerve kapitala i rezerve za vlastite poslovne udjele). Za isplatu otpremnine društvo može koristiti sredstva iz rezervi predviđenih društvenim ugovorom i ostalih rezervi, ako se one mogu koristiti u tu svrhu i ako ih ima.⁷⁷ Teret je dokaza da društvo ima podobnih sredstava za isplatu otpremnine i primjerenosti njezinog iznosa na tužitelju. Ako se utvrdi da društvo nema podobnih sredstava za isplatu otpremnine, isključenje se člana iz društva može provesti, ako je treća osoba ili član društva već u trenutku podizanja tužbe za isključenje, obvezujuće izjavila da je spremna steći poslovni udjel te platiti kupoprodajnu cijenu kao otpremninu isključenom članu.⁷⁸

Član društva koji je unio ulog u stvarima i/ili pravima može zatražiti povrat onoga što je uložio u društvo, ali ne prije proteka tri mjeseca od isključenja iz društva. Pritom ne može tražiti naknadu štete za slučajno uništenje, oštećenje ili smanjenje vrijednosti onoga što je uložio te ako je do toga došlo redovitom upotrebom (čl. 421. st. 2. ZTD).⁷⁹ Pravo na povrat uloga u stvarima ili pravima nije zasebno pravo isključenoga člana uz pravo na otpremninu za njegov poslovni udjel. On može tražiti povrat takvih uloga i novčanu naknadu za razliku od vrijednosti tih uloga do tržišne vrijednosti njegova poslovnog udjela. Pritom se uzima u obzir vrijednost tih uloga u trenutku ulaganja, a ne u trenutku povrata.⁸⁰ Ako društvo od člana traži nadoknadu pricinjene štete ili član treba ispuniti neke druge obveze prema društvu (npr. dospjele dodatne novčane uplate, povrat zajma), vrijednost poslovnog uloga neće mu se nadoknaditi dok ne podmiri štetu niti ispuni te obveze (pravo pridržaja). Time se društvo osigurava da će mu član koji se isključuje iz društva nadoknaditi štetu koja je nastala njegovim ponašanjem, a koje je bilo razlog za isključenje.⁸¹

Članstvo u društvu isključenoga člana prestaje isplatom otpremnine za njegov poslovni udjel (čl. 421. st. 3. ZTD).⁸² Do toga trenutka on ima sva imovinska i

75 Ne bi se mogla odrediti knjigovodstvena vrijednost poslovnog udjela kao iznos otpremnine, osim ako se ona podudara s tržišnom vrijednošću. Vidi u Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 164.

76 Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-7151/05 od 1. srpnja 2008.

77 Skriveno se rezerve društva ne uzimaju u obzir pri ocjeni ima li društvo podobnih sredstava za isplatu otpremnine isključenom članu, ali se one mogu osloboditi te time osigurati potrebna sredstva društva za isplatu. Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 8.

78 Vidi u Maturana-Nuñez, *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*, 8.

79 Ovu bi odredbu valjalo smatrati dispozitivnom te omogućiti da se društvenim ugovorom to pravo isključenoga člana može isključiti ili ograničiti. Povrat takvih uloga može ugroziti opstojnost društva, odnosno obavljanje njegovih djelatnosti u budućnosti. Vidi u Košir, *Isključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 30.

80 Slakoper, *Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji*, 45. i 400.

81 Odštetni zahtjev društva i zahtjev isključenoga člana na otpremninu mogli bi se prebijati.

82 Isto i u njemačkoj pravnoj teoriji i sudskoj praksi. Tek nakon što sud donese pravomoćnu

upravljačka članska prava u društvu, uključujući i pravo glasa. To omogućuje isključenom članu koristiti se pravima u društvu radi zaštite svojih imovinskih interesa u slučaju spora o primjerenosti određenog iznosa otpremnine i financijskoga stanja društva koje se može izmijeniti do trenutka isplate otpremnine.

U slovenskom pravu član koji je isključen iz društva ima pravo na naknadu procijenjene vrijednosti svojeg poslovnog udjela prema stanju u trenutku isključenja.⁸³ Društvo mu mora isplatiti otpremninu najkasnije u roku od šest godina od dana isključenja s kamatama po kamatnoj stopi za bankarske gotovinske depozite po viđenju. Ako društvo ili članovi društva zahtijevaju isplatu naknade štete od isključenog člana, društvo može zadržati isplatu otpremnine do pravomoćnosti presude kojom se odlučuje o tom odštetnom zahtjevu, odnosno do zaključenja nagodbe između društva i isključenog člana (čl. 502. st. 6. ZGD). Ovdje nije predviđeno alternativno pravo isključenoga člana tražiti povrat uloga u stvarima i/ili pravima od društva. Isplata se otpremnine može obaviti tek nakon upisa smanjenja iznosa temeljnoga kapitala u registar ili nakon upisa izmjene i dopune odredaba društvenog ugovora o promjeni poslovnih udjela članova u skladu s čl. 502. st. 2. ZGD-a (čl. 502. st. 7. ZGD). Time se osigurava poštovanje načela očuvanja temeljnoga kapitala te se sprječavaju nedopuštene isplate iz vezanoga kapitala društva.⁸⁴

U slovenskom pravu članstvo isključenoga člana u društvu prestaje pravomoćnošću presude suda o njegovu isključenju. To nije povezano s trenutkom isplate otpremnine. Zbog prestanka poslovnog udjela isključenog člana po sili zakona prestaju sva njegova prava u društvu, što ugrožava njegovu pravnu sigurnost i nadzor nad financijskim stanjem društva.⁸⁵ S obzirom na krajnji rok za isplatu otpremnine od šest godina od dana isključenja člana iz društva, on neće biti u stanju pravodobno spoznati pogoršanje financijskoga stanja društva. Isključeni će član društva imati i teži položaj u eventualnom sporu s društvom o iznosu otpremnine pri dokazivanju da je gospodarsko-financijsko stanje društva bilo bolje u trenutku isključenja, a koje je relevantno za određivanje prava na otpremninu.⁸⁶

3.3. Pravna sudbina poslovnog udjela isključenoga člana

Isplatom otpremnine za poslovni udjel isključenog člana taj udjel pripada društvu. Društvo taj udjel drži kao povjerenik za onoga tko će ga steći kupnjom. Ulog za poslovni udjel isključenoga člana mora biti uplaćen u cijelosti. Društvo može poslovni udjel isključenoga člana povući ili prodati članu društva ili nekoj trećoj osobi, a odluku o tomu donosi skupština,⁸⁷ ako drukčije nije određeno društvenim

presudu kojom se član isključuje iz društva i tek nakon što mu na temelju te presude društvo isplati otpremninu, isključenom članu prestaje članstvo u društvu (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-7151/05 od 1. srpnja 2008.).

83 To će biti dan pravomoćnosti presude o isključenju člana iz društva.

84 Košir, *Isključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 30.

85 Prestanak poslovnog udjela na utječe na prava i obveze isključenoga člana društva koja su dospjela prije isključenja.

86 Košir, *Isključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 30-31.

87 Tu odluku mogu donijeti članovi društva i bez održavanja skupštine.

ugovorom.⁸⁸ Odluka o povlačenju ili prodaji poslovnog udjela donosi se običnom većinom danih glasova, ako se društvenim ugovorom za to ne traži neka druga većina. ZTD ne određuje rok u kojem društvo treba donijeti tu odluku. Kako će društvo postupiti s poslovnim udjelom isključenoga člana ovisi o prisilnim odredbama ZTD-a, financijskom stanju društva i odredbama društvenog ugovora.⁸⁹

Ako društvo želi povući poslovni udjel, to mora biti predviđeno društvenim ugovorom (čl. 419. ZTD).⁹⁰ U društvenom se ugovoru moraju odrediti i pretpostavke za povlačenje poslovnog udjela navođenjem okolnosti koje se moraju ispuniti s obzirom na neki od ciljeva koji se povlačenjem žele ostvariti ili tako da se samo navede kako se poslovni udjel može povući iz važnih razloga (prisilno povlačenje poslovnih udjela). Ako dođe do povlačenja poslovnog udjela, to ne utječe na temeljni kapital društva. Povlačenje poslovnog udjela dovodi do toga da zbroj nominalnih iznosa poslovnih udjela više ne odgovara temeljnom kapitalu društva, pa se moraju obaviti ispravke preostalih poslovnih udjela u društvu.⁹¹ To se može učiniti: a) odgovarajućim povećanjem nominalnih iznosa svih poslovnih udjela razmjerno njihovu sudjelovanju u temeljnom kapitalu ili b) stvaranjem novoga poslovnog udjela u društvu koji se uz plaćanje društvu izdaje novom članu društva ili nekom postojećem članu društva.⁹²

Umjesto povlačenja poslovnog udjela isključenog člana, društvo može donijeti odluku o njegovoj prodaji članu društva ili nekoj trećoj osobi uz plaćanje naknade. Tada poslovni udjel ne prestaje, već ga stječe novi imatelj te ponovno oživljuju prava iz njega. Uprava društva uz suglasnost skupštine može donijeti odluku o prodaji udjela članu društva ili nekoj trećoj osobi u svako doba.⁹³

U slovenskom je pravu sudbina poslovnog udjela isključenoga člana uređena zakonom. Nakon pravomoćnosti presude suda o isključenju člana iz društva njegov poslovni udjel prestaje po sili zakona (čl. 502. st. 1. ZGD). Time prestaju sva prava i obveze isključenoga člana iz poslovnog udjela.⁹⁴ S tim udjelom nije moguće raspolagati, ne smatra se vlastitim poslovnim udjelom društva te on ne prelazi

88 Odluku bi na temelju društvenog ugovora mogla donijeti i uprava, nadzorni odbor, ako ga društvo ima, neko tijelo društva, određena skupina članova ili samo neki određeni član. Vidi u Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 151.

89 Udjel će povući ako društvo ocijeni da nema interesa za kupnju poslovnog udjela isključenoga člana.

90 To se može odrediti pri osnivanju društva ili naknadnom izmjenom društvenog ugovora, o čemu jednoglasno donose odluku svi članovi društva na skupštini.

91 Povlačenjem poslovnog udjela on prestaje postojati.

92 Ako je riječ o povećanju nominalnih iznosa preostalih poslovnih udjela, ne radi se o izmjeni društvenog ugovora, te je dostatno da članovi društva donesu odluku običnom većinom danih glasova. Ako se stvara novi poslovni udjel, za njega treba odrediti ulog koji plaća stjecatelj i prava koja on daje, te se za to traži odluka članova društva na skupštini koja se donosi s tri četvrtine danih glasova i upis izmjene društvenog ugovora u sudski registar. Vidi u Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 155-156.

93 Barbić, *Pravo društava, Knjiga druga, Svezak II.*, 315.

94 Ako je bilo više imatelja jednoga poslovnog udjela, a isključenje je bilo provedeno samo u odnosu na jednog od njih, isključenje djeluje prema svim imateljima toga poslovnog udjela (Višje sodišče Ljubljana, Cpg 691/12 od 11. srpnja 2012.).

na društvo kao pri kaduciranju. Prestanak poslovnog udjela zahtijeva i izmjenu društvenog ugovora.⁹⁵

Prestankom poslovnog udjela dolazi do smanjenja temeljnoga kapitala društva koji je određen društvenim ugovorom te ga društvo mora uskladiti s novim prilikama (sanacija temeljnoga kapitala). To ono može učiniti: a) smanjenjem temeljnog kapitala za iznos koji je jednak nominalnom iznosu povučenog poslovnog udjela⁹⁶ ili b) stvaranjem novih poslovnih udjela koje razmjerno svojim dotadašnjim poslovnim udjelima preuzimaju preostali članovi društva ili povećanjem nominalnih iznosa njihovih postojećih poslovnih udjela, tako da je visina temeljnog kapitala jednaka visini temeljnog kapitala prije povlačenja poslovnog udjela isključenog člana (čl. 502. st. 2. ZGD).⁹⁷ Odluku o tomu donose članovi društva na skupštini tročetvrtinskom većinom glasova svih članova društva (čl. 516. st. 1. ZGD). Stoga uprava mora sazvati skupštinu odmah nakon isključenja člana iz društva. Ako članovi društva u roku od tri mjeseca od isključenja člana iz društva ne donesu odluku o načinu sanacije temeljnoga kapitala, smatra se da su donijeli odluku o smanjenju temeljnoga kapitala društva te uprava mora postupiti u skladu s čl. 520. ZGD-a o smanjenju temeljnoga kapitala društva (čl. 502. st. 4. ZGD). Odluka članova društva o izboru opcije za sanaciju temeljnoga kapitala ovisi o financijskom stanju društva i interesima članova društva. ZGD izričito ne određuje mogućnost ulaska novoga člana u društvo pri povećanju temeljnoga kapitala, ali je moguće i takvo rješenje. To dovodi do promjene članske strukture društva, što zahtijeva i promjenu društvenog ugovora.⁹⁸

4. ZAKLJUČAK

Isključenje člana iz društva s ograničenom odgovornošću primjenjuje se u odnosu na određenoga člana društva koji svojim osobnim svojstvima ili ponašanjem ugrožava postizanje cilja društva te služi zaštiti društva i ostalih njegovih članova. Njegova se primjena temelji na pravnoj naravi društva s ograničenom odgovornošću koje spada u društva kapitala, ali ima i brojne personalne elemente poput društava osoba. Također počiva na obvezi lojalnoga postupanja člana prema društvu i ostalim

95 Prestanak se poslovnog udjela može izbjeći tako da pogođeni član društva uredi prijenos svog udjela na drugog člana ili društvo prije isključenja. Pritom se mora postići sporazum s drugim članom društva ili društvom o prijenosu te se o tomu moraju obavijestiti svi članovi društva koji imaju pravo prvenstva pri njegovu stjecanju u skladu s čl. 481. ZGD-a (Više sodišće Ljubljana, Cp 13/94 od 14. rujna 1994.). Vidi u Košir, *Izljučitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 26-27; Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 151-152.

96 To se može provesti redovitim ili pojednostavnjenim smanjenjem temeljnog kapitala društva. Ovdje se smanjenje temeljnoga kapitala društva povlačenjem poslovnih udjela ne može provesti jer poslovni udjel prestaje te ne prelazi na društvo. Pritom se mora poštovati načelo zaštite vjerovnika društva pri smanjenju temeljnog kapitala (pravo na osiguranje nedospjelih tražbina, odnosno pravo na naplatu dospjelih tražbina).

97 Pritom je moguće povećati temeljni kapital uplatama novih uloga u društvo (efektivno povećanje) ili povećati temeljni kapital iz sredstava društva (nominalno povećanje).

98 Košir, *Izljučitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo*, 27-28; Kocbek et al., *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*, 152.

članovima društva. Kod povrede te obveze može se isključiti člana iz društva kao krajnja mjera kojom se on prisilno udaljuje iz društva. Postupak isključenja može pokrenuti društvo ili ostali članovi društva koji se može urediti društvenim ugovorom ili ga pokrenuti tužbom pred nadležnim trgovačkim sudom. Isključenje se može tražiti samo ako postoji objektivni razlog predviđen društvenim ugovorom ili važan razlog.

Članovi društva isključenje člana iz društva mogu urediti društvenim ugovorom pri osnivanju društva ili naknadnom izmjenom društvenog ugovora. Društvenim se ugovorom moraju odrediti razlozi za isključenje, postupak te posljedice isključenja člana iz društva. Time se može olakšati isključenje člana iz društva te ga prilagoditi potrebama društva. Tako se društvenim ugovorom može odrediti obična većina za donošenje odluke skupštine o isključenju, razlozi za isključenje u skladu s obilježjima društva, nastupanje pravnih učinaka isključenja donošenjem valjane odluke o isključenju, isplata otpremnine u obrocima i sl. Pri upisu isključenja člana iz društva u sudski registar, registarski sud mora ispitati jesu li ispunjeni uvjeti za isključenje člana u skladu s odredbama društvenog ugovora društva.

Sudsko isključenje člana iz društva moguće je ako društvenim ugovorom nije uređen postupak isključenja ili se odbije prijedlog za isključenje člana iz društva na temelju društvenog ugovora. Postupak se pokreće podizanjem tužbe kod nadležnoga trgovačkog suda, a koju podiže društvo ili svi ostali članovi društva zajedno. U slovenskom pravu tu tužbu može podići svaki član društva samostalno, budući da na skupštini društva koja odlučuje o isključenju člana na temelju društvenog ugovora, pravo glasa ima i pogođeni član društva. Time se štiti manjina u odnosu na većinskoga člana društva koji bi mogao spriječiti donošenje te odluke na skupštini društva.

U praksi može biti sporno što se smatra važnim razlogom za isključenje člana iz društva. ZTD određuje da će to biti ponašanje člana društva koje onemogućuje ili znatno otežava postizanje cilja društva pa se zbog toga njegov ostanak u društvu čini za društvo nepodnošljivim. Pritom društvo mora prethodno pokušati primijeniti blaže mjere zaštite prema članu društva. Ako se te blaže mjere ne mogu primijeniti ili član društva ne pristaje na njihovu primjenu, tada nastaje važan razlog za isključenje. Pri ocjeni važnoga razloga za isključenje nužno je uzeti u obzir sve okolnosti u odnosu na osobu člana društva te ih ocijeniti kao cjelinu. Pritom treba primijeniti objektivna mjerila. U obzir se mora uzeti i ponašanje ostalih članova društva. Važan razlog za isključenje mogu biti skrivljena i neskrivljena ponašanja člana društva. To mogu biti povrede zakona ili društvenog ugovora, ali i nastupanje okolnosti koje se nisu mogle očekivati i spriječiti te pasivnost člana u upravljanju društvom. Ako je razlog za isključenje člana prouzročavanje štete društvu, a član je nadoknadio štetu ili će je nadoknaditi, to ne isključuje mogućnost njegova isključenja iz društva. Ako je riječ o štetnom postupanju člana uprave koji je istodobno i član društva, to može biti činjenična osnova i za njegovo isključenje iz društva. Važan razlog za isključenje može biti i postupanje protivno zabrani konkurencije, prikrivena isplata dobiti ili počinjenje kaznenog djela protiv društva. Manje uzastopne povrede zakona ili društvenog ugovora nisu važan razlog za isključenje člana iz društva. Ostvarivanje prava člana društva u skladu sa zakonom ili društvenim ugovorom nije važan razlog

za njegovo isključenje iz društva, osim ako ih zloupotrebljava.

Član koji je isključen iz društva ima pravo na naknadu tržišne vrijednosti njegova poslovnog udjela kakva je bila u trenutku donošenja odluke o isključenju u društvu ili podizanja tužbe za isključenje kod nadležnoga trgovačkog suda. Isključenje člana iz društva zbog važnoga razloga nije kaznena mjera te on ne smije trpjeti financijski gubitak. On se ne može unaprijed odreći toga prava. Za određivanje vrijednosti poslovnog udjela nužno je procijeniti vrijednosti poduzeća koje društvo ima, uzimajući u obzir i procijenjeno buduće poslovanje društva. Iznos otpremnine koju treba platiti društvo i rok njezine isplate kod sudskog isključenja određuje se presudom suda. Pri isplati otpremnine valja poštovati pravila o održavanju temeljnoga kapitala društva. Član društva koji je u društvo unio ulog u stvarima i/ili u pravima može tražiti povrat onoga što je uložio, ali tek po proteku tri mjeseca od isključenja iz društva. To pravo člana nije zasebno pravo uz pravo na otpremninu za njegov poslovni udjel, a treba dopustiti i da se ono može isključiti ili ograničiti društvenim ugovorom ako bi se povratom uloga ugrozila opstojnost društva. Ako društvo prema članu ima zahtjev za naknadu štete ili neku drugu tražbinu, otpremnina će mu se isplatiti tek kada nadoknadi štetu ili ispuni neku drugu obvezu prema društvu. U hrvatskom pravu članstvo u društvu prestaje nakon isplate otpremnine. U slovenskom ono prestaje pravomoćnošću presude o sudskom isključenju, odnosno donošenjem odluke o isključenju člana u društvu. Do tada on može ostvarivati sva upravljačka i imovinska prava u društvu.

Ako je riječ o pravnoj sudbini poslovnog udjela isključenoga člana, u hrvatskom pravu isplatom otpremnine taj udjel pripada društvu. Društvo taj udjel drži kao povjerenik za onoga tko će ga steći kupnjom ili ga povlači. Ulog za poslovni udjel isključenoga člana mora biti uplaćen u cijelosti. Društvo može poslovni udjel isključenoga člana povući ili prodati članu društva ili nekoj trećoj osobi. Odluku o tomu donosi skupština, ako društvenim ugovorom nije određeno drukčije. Kako će društvo postupiti s poslovnim udjelom isključenoga člana ovisi o prisilnim odredbama ZTD-a, financijskom stanju društva i odredbama društvenog ugovora. U slovenskom pravu nakon pravomoćnosti presude o sudskom isključenju, odnosno donošenja odluke o isključenju člana na temelju društvenog ugovora, njegov poslovni udjel prestaje po sili zakona, a društvo mora u propisanim rokovima obaviti sanaciju temeljnoga kapitala te mu isplatiti otpremninu.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Barbić, Jakša. *Pravo društava, Knjiga druga: društva kapitala, Svezak II.: društvo s ograničenom odgovornošću, društvo za uzajamno osiguranje, kreditna unija*. Zagreb: Organizator, 2010.
2. Fantur, Lukas. *Ausschluss von Gesellschaftern aus der GmbH – Kündigung eines Syndikatsvertrages*. Pristup 27. prosinca 2022. <http://www.gmbhrecht.at/gmbh/ausschluss-gesellschafter-kuendigung-syndikatsvertrag/>
3. Guzić, Šime. „Izuzimanje i skrivene isplate dobitka u poreznom sustavu i računovodstvenoj evidenciji“. *Računovodstvo, revizija i financije*, br. 8 (2007): 103-109.

4. Ivanjko, Šime, Marijan Kocbek i Saša Prelič. *Korporacijsko pravo: pravni položaj gospodarskih subjektov*. Ljubljana: GV Založba, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, 2009.
5. Kopal, Aleš. *Opredelelitev prikritih izplačil dobička in bivstvene predpostavke. FinD-INFO*. Pristup 26. listopada 2022. <https://www.findinfo.si/medijsko-sredisce/v-srediscu/8920>
6. Kocbek, Marijan, Rado Bohinc, Borut Bratina, Mirko Ilešič, Šime Ivanjko, Rajko Knez, Marjan Odar, Hilda Marija Pivka, Nina Plavšak, Saša Prelič, Dušan Pšeničnik, Krešo Puharič i Bojan Zabel. *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 3. knjiga*. Ljubljana: GV Založba, 2007.
7. Košir, Anže. *Izključitev in izstop družbenika iz družbe z omejeno odgovornostjo, diplomsko delo*. Ljubljana: Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, 2020.
8. Maturana-Nuñez, André. *Zum Ausschluss eines Gesellschafters aus der GmbH*. Pristup 27. prosinca 2022. <https://maturana-nunez.de/zum-ausschluss-eines-gesellschafters-aus-der-gmbH/>
9. Mayer, Tobias. *So können Sie einen GmbH-Gesellschafter ausschließen*. Pristup 27. prosinca 2022. <https://www.bms-rechtsanwaelte.de/gmbH-gesellschafter-ausschluss/>
10. Scogin, Hugh T. Jr. „Withdrawal and Expulsion in Germany: A Comparative Perspective on the Close Corporation Problem“. *Michigan Journal of International Law* 15, no. 1 (1993): 127-188.
11. Slakoper, Zvonimir. *Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji*. Zagreb: Organizator, 2009.
12. Širola, Nina. „Odgovornost članova društva s ograničenom odgovornošću za nedopušten zahvat u imovinu društva“. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 61, br. 5 (2011): 1687-1728.

Pravni propisi:

1. Zakon o gospodarskih družbah, Uradni list Republike Slovenije, br. 65/09., 33/11., 91/11., 32/12., 57/12., 44/13., 82/13., 55/15., 15/17., 22/19., 158/20., 18/21.
2. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 125/11., 152/11., 111/12., 68/13., 110/15., 40/19., 34/22.

Sudska praksa:

1. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-1099/03 od 3. lipnja 2003.
2. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-4098/09 od 8. prosinca 2009.
3. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-599/03-3 od 4. svibnja 2006.
4. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-7151/05 od 1. srpnja 2008.
5. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-871/03-3 od 17. studenog 2005.
6. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-911/04-3 od 18. rujna 2007.
7. Višje sodišće Koper, Cpg 27/11 od 13. svibnja 2011.
8. Višje sodišće Koper, Cpg 384/14 od 4. prosinca 2014.
9. Višje sodišće Ljubljana, Cp 13/94 od 14. rujna 1994.
10. Višje sodišće Ljubljana, Cpg 691/12 od 11. srpnja 2012.
11. Višje sodišće Ljubljana, Cpg 963/05 od 1. veljače 2007.
12. Višje sodišće Ljubljana, I Cpg 155/18 od 15. svibnja 2018.
13. Višje sodišće Ljubljana, I Cpg 489/18 od 1. listopada 2019.
14. Višje sodišće Ljubljana, I Cpg 963/05 od 1. svibnja 2007.
15. Višje sodišće Ljubljana, I Cpg 99/12 od 16. svibnja 2012.
16. Višje sodišće v Ljubljani, IV Cpg 1001/09 od 23. prosinca 2009.
17. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revt-161/03-2 od 20. srpnja 2005.
18. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revt-169/09-2 od 2. ožujka 2010.

19. Vrhovno sodišče Republike Slovenije, II Ips 541/99 od 9. ožujka 2000.
20. Vrhovno sodišče Republike Slovenije, III Ips 10/12 od 25. ožujka 2012.
21. Vrhovno sodišče Republike Slovenije, III Ips 23/07 od 16. lipnja 2009.
22. Vrhovno sodišče Republike Slovenije, IV Cpg 42/99 od 20. siječnja 2000.

Dionis Jurić*

Summary

EXCLUSION OF A MEMBER FROM A LIMITED LIABILITY COMPANY

Exclusion of a member from a limited liability company is applied in relation to a specific company member whose personal characteristics or behaviour endangers achievement of the company's goal and serves to protect the company and its other members. Its application is based on the legal nature of a limited liability company, which belongs to capital companies, but also has numerous personal elements typical for the companies based on partnerships. It is also based on the member's duty to act loyal towards the company and other company members. In case of breach of this duty, it is possible to exclude a company member from the company as a final measure. The exclusion procedure can be initiated by the company or other company members. This procedure can be regulated by the articles of association of the company or it can be initiated by a lawsuit before the competent commercial court. Exclusion can only be requested if there is an objective reason determined by the articles of association or an important reason. It is a company member's behaviour that makes it impossible or significantly difficult to achieve a goal of the company, and as a result their remaining in the company seems intolerable for the company. The excluded company member is entitled to compensation for their business share in the company. The exclusion takes legal effect only after the compensation has been disbursed. The company decides on the legal fate of the excluded company member's business share.

Keywords: *exclusion of a member from a limited liability company; procedure; important reason for exclusion; compensation; legal fate of the excluded company member's business share.*

* Dionis Jurić, Ph.D., Full Professor, University of Rijeka, Faculty of Law; dionis.juric@uniri.pravri.hr. ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7725-7531>.